

Instytut Pamięci Narodowej - Poznań

<https://poznan.ipn.gov.pl/pl7/aktualnosci/93570,78-rocznica-ucieczki-lotnikow-alianckich-ze-Stalagu-Luft-III-w-Zaganiu.html>
17.04.2024, 23:33

78. rocznica ucieczki lotników alianckich ze Stalagu Luft III w Żaganiu

24 marca na Cmentarzu Wojennym Wspólnoty Brytyjskiej na poznańskiej Cytadeli odbyły się obchody 78. rocznicy Wielkiej Ucieczki alianckich jeńców z niemieckiego stalagu w Żaganiu.

Wiosną 1942 r., nieopodal istniejącego już obozu Stalag VIII C, powstał obóz Kriegsgefangenenlager der Luftwaffe Nr 3 Sagan-Carlswalde (Karluki) przeznaczony początkowo dla lotników Królewskich Sił Powietrznych Wielkiej Brytanii, a później także lotników Sił Powietrznych Armii Stanów Zjednoczonych. Dramat zniewolenia i uwięzienia jakiego doświadczyli pojmani lotnicy nie był w stanie stłumić dążeń wolnościowych i potrzeby wyzwolenia się z pęt niewoli i ponownego włączenia się w działania wojenne, których celem było pokonanie Niemiec. W marcu 1943 r. w Stalagu Luft III w Żaganiu zawiązał się Komitet X, na czele którego stanął major Roger J. Bushell. Jego zadaniem było przygotowanie i przeprowadzenie masowej ucieczki jeńców, która miała zostać zrealizowana poprzez równoczesne kopanie trzech tuneli, które nazwano „Tom”, „Dick” i „Harry”.

W nocy z 24 na 25 marca 1944 r. doszło do jednej z największych i najstławniejszych ucieczek jenieckich okresu II wojny światowej. Ze Stalagu Luft III podziemnym tunelem „Harry” wydostało się poza druty obozu 80 jeńców alianckich. Czterech złapano na miejscu, tylko trzech dostali się do Wielkiej Brytanii, Niemcy złapali pozostałych siedemdziesięciu trzech jeńców, którzy rozproszyli się na terenie niemal całych Niemiec. Łamiąc międzynarodowe konwencje dotyczące traktowania jeńców wojennych, Adolf Hitler wydał rozkaz zabicia pięćdziesięciu uczestników ucieczki. W tej grupie było również sześciu Polaków: major nawigator Antoni Kiewnarski, porucznik pilot Stanisław Król oraz porucznicy nawigatorzy: Włodzimierz Kolanowski, Jerzy Mondschein, Kazimierz Pawluk i Paweł

Tobolski. Prochy 48 uciekinierów spoczywają na Cmentarzu Wspólnoty Brytyjskiej na Cytadeli w Poznaniu.

Tekst powstał w oparciu o materiały ze strony Muzeum Obozów Jenieckich w Żaganiu.

O tych wydarzeniach opowiada historyczna audycja Radia Zachód, w której udział wzięli: Anna Krystkowiak, bratanica kpt. naw. Włodzimierza Kolanowskiego (jeden z uciekinierów), Marek Łazarz, dyrektor Muzeum Obozów Jenieckich w Żaganiu, popularyzator historii „Wielkiej ucieczki”, a także dr Adam Pleskaczyński i Adam Kaczmarek – historycy z poznańskiego oddziału Instytutu Pamięci Narodowej.

[Radio Zachód „Wielka ucieczka”](#)